

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

Т.Ф. Бірюкова

« _____ » _____ 2021 рік

**КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ КРИМІНАЛЬНИХ СУБКУЛЬТУР В
СТРУКТУРІ СУСПІЛЬСТВА**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
очної (денної) форми здобуття освіти
спеціальності: 054 соціологія
освітньо-професійна програма: соціологія медіації і кримінології

Укладач: д. філос.н., доцент, завідувач кафедри соціології Скворець В.О.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціології

Протокол № 1 від “27” серпня 2021 р.

Завідувач кафедри соціології
_____ В.О. Скворець

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від “30” серпня 2021 р.

Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління
_____ Н.В. Горло

Погоджено
з навчально-методичним відділом

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни
		очна (денна) форма здобуття освіти
Галузь знань 05 – соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 3	Вибіркова
		Цикл дисциплін вільного вибору студента в межах Університету
Спеціальність 054 – соціологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:
		5-й
Освітньо-професійна програма Соціологія медіації і кримінології	Змістових модулів – 4	Лекції
		28 год.
		Семінарські
		28 год.
		Самостійна робота
		34 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння бакалаврами знань і вмінь щодо проведення компаративного аналізу кримінальних субкультур у структурі суспільства.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Компаративний аналіз кримінальних субкультур в структурі суспільства» є: ознайомлення студентів із теоретико-методологічними засадами дослідження кримінальних субкультур; осмислення кримінальної субкультури як основи соціального порядку в кримінальному співтоваристві; визначення специфіки різновидів кримінальних субкультур та організованої злочинності в соціальній структурі суспільства різних країн світу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких **результатів навчання** (знання, уміння тощо) та **компетентностей**:

Студенти мають **знати**:

- методологічні засади компаративного аналізу субкультур;
- вплив неформальних субкультур на соціалізацію особистості;
- роль субкультур як фактору соціального управління;
- сутність і структуру кримінальної субкультури;
- соціальну стратифікацію у кримінальному світі;
- роль злочинців у законі у функціонування кримінальних субкультур;
- традиції кримінальної субкультури;
- кримінальні субкультури Півдня Італії;
- кримінальні субкультури в США;
- кримінальні субкультури в Росії;
- кримінальні субкультури в Україні.

Студенти мають **вміти**:

- аналізувати субкультури як предмет наукового дослідження;
- аналізувати кримінальні субкультури як регулятор відносин у кримінальному співтоваристві;
- виявляти вплив атрибутів кримінальної субкультури на поведінку особи.

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	Участь у дискусії на семінарських заняттях
ЗК08. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Написання есе
СК1. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Тестування у системі Moodle
СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Участь студентів у дебатному раунді
СК13. Здатність використовувати понятійний апарат та методологічний інструментарій соціології для дослідження управлінських, політичних та комунікативних процесів в гармонізації суспільства, розвитку соціологічної та правової свідомості, запобігання криміналізації суспільства, створення систем залучення молоді та всіх громадян до сталого розвитку, подолання насильства у різних соціальних відносинах, обігу кримінальних технологій (торгівлі людьми, корупції, бандитизму тощо), у вирішення складних, інтенсивних та різномасштабних конфліктів та професіоналізації медіаторів в українському суспільстві.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Написання есе
ЗН17. Застосовувати теоретичні підходи та соціологічний інструментарій для аналізу комунікаційних процесів у сучасному суспільстві та вирішення проблем координації взаємодій різних соціальних груп.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Написання есе
РН19. Застосовувати теоретичні підходи та соціологічний інструментарій для аналізу комунікаційних процесів у сучасному суспільстві та вирішення проблем координації взаємодій різних соціальних груп.	Індивідуальна робота студента – розробка програми соціологічного дослідження з проблем компаративного аналізу кримінальних субкультур в структурі суспільства

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Компаративний аналіз кримінальних субкультур в структурі суспільства» пов'язана з такими курсами, що входять до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми «Соціологія медіації та кримінології»: «Соціологія агресії та злочинності», «Кримінальне право», «Соціологічний профайлінг злочинця», «Соціологія правозахисної діяльності», «Кримінальна безпека», а також із таким компонентом навчальної діяльності як навчальна практика.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дослідження кримінальних субкультур

Тема 1. Методологія компаративного аналізу субкультур

Компаративний аналіз як основа наукового дослідження. Зміст поняття «компаративний». Внесок засновника порівняльної педагогіки М.-А. Жульєн в розвиток компаративістики. Монографія М.А. Ганца (Ханса) «Порівняльна педагогіка: дослідження освітніх факторів і традицій». Основні підходи компаративного методу: порівняльний, системний, історичний, соціологічний, статистичний, культурологічний, дидактичний. Особливості використання методу компаративного аналізу в дослідженні кримінальних субкультур. Роль кримінальних субкультур і соціальної стратифікації та зміні соціальної структури суспільства.

Тема 2. Субкультури як предмет наукового дослідження

Феномен субкультури. Зміст поняття «субкультура». Введення поняття «субкультура» до наукового обігу (Т. Роззак). Соціологи Д. Райзмен і Д. Хебджіж про субкультури. Основні значення змісту субкультури. Основні концепції та теорії субкультур. Основні чинники, що впливають на формування субкультур. Молодіжні субкультури. Субкультури і дослідження субкультурних відмінностей у структурі суспільстві. Типи субкультур. Рівні субкультур. Аспекти і стилі субкультур.

Тема 3. Неформальні субкультури та соціалізація особистості

Аналіз вивчення соціального явища субкультури. Два підходи до опису субкультур. Види субкультур за віковим критерієм. Молодіжна субкультура. Етапи становлення неформальних субкультур. Типологія молодіжних субкультур. Особливості розвитку смислової сфери в юнацькому та дорослому віці. Субкультура і проблема соціалізації особистості. Проблема самовизначення особистості в юнацькому віці. Самореалізація та соціалізація особи в дорослому віці. Структурна модель розвитку смислової сфери особистості приналежної до неформальної субкультури. Смилова сфера як основа структури неформальних субкультур.

Тема 4. Субкультури як фактор соціального управління

Співвідношення культури і субкультури. Ознаки субкультури в концепції О. Мальцева. Ознаки субкультури як елементи соціального управління. Основні підходи до дослідження субкультури. Можливості використання субкультур як технології соціального управління. Дж. Масіоніс про роль субкультур в розгортанні конфлікту в Югославії. Соціальна травма як результат взаємодії культури і контркультури. Соціокультурні зміни в пострадянському українському суспільстві. Зміна напряму культурних змін в Україні. Г. Лебон про зміну в напрямку мислення як фактор великих потрясінь. Соціолог Ж. Тощенко про появу фантомів як джерело носіїв субкультур. Фантоми як носії субкультур та їхній вплив на зміст, напрям і характер соціальних змін в українському суспільстві.

Змістовий модуль 2. Кримінальна субкультура як основа соціального порядку в кримінальному співтоваристві

Тема 5. Поняття кримінальної субкультури

Сутність кримінальної субкультури. Специфіка кримінальних відносин. Субкультура як засіб упорядкування кримінальних відносин. Ознаки наявності або відсутності кримінальної субкультури. Структура кримінальної субкультури. Стратифікаційно-стигматичні елементи. Поведінкові атрибути. Комунікативні атрибути. Економічні атрибути. Сексуально-еротичні цінності. Тюремна лірика. Відношення до власного здоров'я. Роль алкоголізму, наркоманії та токсикоманії в кримінальній субкультурі. Вплив кримінальної субкультури на формування соціальних відносин у суспільстві.

Тема 6. Кримінальна субкультура – регулятор відносин у кримінальному співтоваристві

Регулювання відносин у кримінальному середовищі. Основні засоби регулювання відносин у кримінальному співтоваристві. Злодійський закон. Основні поняття і норми злодійського закону. Тюремний закон. Основні поняття і правила тюремного закону. Основні механізми функціонування злодійського і тюремного закону. Санкції до порушників правил кримінального співтовариства.

Тема 7. Соціальна стратифікація у кримінальному світі

Соціальна ієрархія в кримінальному світі. Поділ на масті: блатні, мужики, козли, опущені. Характеристика становища мастей у кримінальному світі. Зміна статусу і ролі особи в кримінальній ієрархії. Кримінальна стратифікація – фактор формування поведінки засуджених.

Змістовий модуль 3. Специфіка кримінальної субкультури

Тема 8. Злодії в законі

Статус злодія в законі в кримінальній ієрархії. Лідери злочинних угруповань. Жигани. Урки. Роль злодіїв у законі в житті кримінального співтовариства радянського суспільства. Поява злодіїв у законі. Злодії в законі в період Другої світової війни. Злодії в законі 50-60-х роках ХХ століття. Злодії в законі в 70-80-х роках ХХ століття. Протистояння старої і молодшої формації злодіїв у законі у пострадянський період. Спільна грошова каса («общак»).

Тема 9. Традиції кримінальної субкультури

Прописка в кримінальному співтоваристві. Зміст, функції і сутність прописки. Правила і процедура проведення прописки. Кримінальні приколи. Кримінальний жаргон. Причини виникнення кримінального жаргону. Функція кримінального жаргону. Татуювання носіїв кримінальної субкультури. Значення татуювань. Зв'язок символіки татуювань із традиціями, звичаями і законами кримінальних субкультур.

Тема 10. Особистість і атрибути кримінальної субкультури

Кличка в кримінальному середовищі. Основні функції клички в кримінальному світі. Ознаки встановлення кличок. Зміна клички. Клятва в кримінальній субкультурі та її роль. Прокляття. Змагання в прокляттях. Тюремна лірика. Основні моменти у змісті тюремної лірики. Алкоголізм у кримінальній субкультурі. Наркоманія у кримінальній субкультурі. Специфіка гомосексуалізму в кримінальному середовищі.

Змістовий модуль 4. Основні кримінальні субкультури в країнах світу

Тема 11. Кримінальні субкультури Півдня Італії

Передумови формування організованої злочинності на Півдні Італії. Роль лицарських орденів у формуванні кримінальної традиції. Зародження мафії. Специфіка кримінальної субкультури Каморри. Специфіка організації та кримінальної субкультури Ндрангети. Специфіка кримінальної субкультури Сакра Корона Уніта.

Тема 12. Кримінальні субкультури в США

Сухий закон (1919 р.) і поширення тіншового бізнесу. Чиказькі гангстери. Альфонс Капоне. Гангстерські війни. Коза ностра. Етнічний фактор у формуванні кримінальних субкультур. Афроамериканські банди Bloods и Stips. Сальвадорські банди MS-13 або Mara Salvatrucha (Мара Сальватруча – «бригада сальвадорських бродячих мурах»). Мексиканські кримінальні субкультури в США. Російський кримінал у США.

Тема 13. Кримінальні субкультури в Росії

Передумови формування організованої злочинності: криміналітет на різних етапах історії радянського суспільства, боротьба зі злочинністю, криміналізацією та кримінальні війни.

Кооперація професійних злочинних лідерів (злочинів у законі). «Цеховики» – піонери ринкової економіки. Тіньова економіка – джерело формування нового світу. Роль кооперативного руху у формуванні «тіньової» ринкової економіки. Організована злочинність і розгортання національних конфліктів у пізньому СРСР. «Тіньова піраміда» в соціальній структурі СРСР. Приватизація державного майна як чинник зміни соціальної структури населення в Російській Федерації. Зміцнення психології «нових руських». Мережа кримінальних фірм. «Піраміда рекету». Злочинні угруповання «Гамбовські», «Ореховські», «Подольські», «Хаді Такташ», «Гамбовські вовки», «Щелковська», «Слоновська», «Волговська», «Малишевська», «Ізмайловська», «Уралмаш», «Солнцевська».

Тема 14. Кримінальні субкультури в Україні

Передумови формування організованої злочинності в Україні. ОЗГ в Києві («череповці», «слов'яни» і «кавказці», киселівці). Організовані злочинні групи Авдишева, Киселя, Савлохи та ін. Кримінальні авторитети в Україні. Регіональні аспекти організованої злочинності в регіонах України.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год.		Система накопичених балів			
		Усього годин	Лекційні заняття, год.		Семінарські заняття, год.		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Прак зав-ня, к-ть балів	Усього балів	
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	15	14	8	-	6	-	1	-	10	5	15	
2	15	14	6	-	8	-	1	-	10	5	15	
3	15	14	8	-	6	-	1	-	10	5	15	
4	15	14	6	-	8	-	1	-	10	5	15	
Усього за змістові модулі	60	56	28	-	28	-	4	-	40	20	60	
Підсумковий семестровий контроль залік	60	-	-	-	-	-	30	-	-	-	40	
Загалом			90							100		

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин
		о/д ф.
1	2	3
1	Методологія компаративного аналізу субкультур	2
	Субкультури як предмет наукового дослідження	2
	Неформальні субкультури та соціалізація особистості	2
	Субкультури як фактор соціального управління	2
2	Поняття кримінальної субкультури	2
	Кримінальна субкультура – регулятор відносин у кримінальному співтоваристві	2
	Соціальна стратифікація у кримінальному світі	2
3	Злочини в законі	2
	Традиції кримінальної субкультури	2

	Особистість і атрибути кримінальної субкультури	2
4	Кримінальні субкультури Півдня Італії	2
	Кримінальні субкультури в США	2
	Кримінальні субкультури в Росії	2
	Кримінальні субкультури в Україні	2
Разом		28

6. Теми семінарських занять

№ змістового Модуля	Назва теми	Кількість годин
		о/д ф.
1	2	3
1	Методологія компаративного аналізу субкультур	2
	Субкультури як предмет наукового дослідження	2
	Неформальні субкультури та соціалізація особистості	2
2	Поняття кримінальної субкультури	2
	Кримінальна субкультура – регулятор відносин у кримінальному співтоваристві	2
	Соціальна стратифікація у кримінальному світі	2
	Субкультури як фактор соціального управління	2
3	Злочини в законі	2
	Традиції кримінальної субкультури	2
	Особистість і атрибути кримінальної субкультури	2
	Організована злочинність та кримінальні субкультури в Україні	2
4	Кримінальні субкультури Півдня Італії	2
	Кримінальні субкультури в США	2
	Кримінальні субкультури в Росії	2
Разом		28

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Методологія компаративного аналізу субкультур. Компаративний аналіз як основа наукового дослідження. Зміст поняття «компаративний». Внесок засновника порівняльної педагогіки М.-А. Жульєн в розвиток компаративістики. Монографія М.А. Ганца (Ханса) «Порівняльна педагогіка: дослідження освітніх факторів і традицій». Основні	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів . Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали . Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали . Неповна і нелогічна	5

		<p>підходи компаративного методу: порівняльний, системний, історичний, соціологічний, статистичний, культурологічний, дидактичний. Особливості використання методу компаративного аналізу в дослідженні кримінальних субкультур. Роль кримінальних субкультур і соціальної стратифікації та зміні соціальної структури суспільства.</p>	<p>відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали</p>	
Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	<p>Субкультури як предмет наукового дослідження. Феномен субкультури. Зміст поняття «субкультура». Введення поняття «субкультура» до наукового обігу (Т. Роззак). Соціологи Д. Райзмен і Д. Хебджіж про субкультури. Основні значення змісту субкультури. Основні концепції та теорії субкультур. Основні чинники, що впливають на формування субкультури. Молодіжні субкультури. Субкультури і дослідження субкультурних відмінностей у структурі суспільстві. Типи субкультур. Рівні субкультур. Аспекти і стилі субкультур.</p>	<p>Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів. Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали. Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали. Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали</p>	5	
Практичне завдання – написати есе (письмова робота)	<p>Тема есе «Вплив елементів неформальних субкультур на поведінку студентів» (обсягом 2-3 сторінки)</p>	<p>Повнота структури та змісту основних елементів аналізу за наявності власного бачення проблеми – 5 балів, Наявність власних думок, але відсутність деяких елементів аналізу – 4-3 бали. Есе поверхово розкриває зміст проблеми – 1-2 бали.</p>	5	

Усього за ЗМ 1 контр. заходів	3	-	-	15
2	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Поняття кримінальної субкультури. Сутність кримінальної субкультури. Специфіка кримінальних відносин. Субкультура як засіб упорядкування кримінальних відносин. Ознаки наявності або відсутності кримінальної субкультури. Структура кримінальної субкультури. Стратифікаційно-стигматичні елементи. Поведінкові атрибути. Комунікативні атрибути. Економічні атрибути. Сексуально-еротичні цінності. Тюремна лірика. Відношення до власного здоров'я. Роль алкоголізму, наркоманії та токсикоманії в кримінальній субкультурі. Вплив кримінальної субкультури на формування соціальних відносин у суспільстві.	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів. Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали. Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали. Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали.	5
	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Кримінальна субкультура – регулятор відносин у кримінальному співтоваристві. Регулювання відносин у кримінальному середовищі. Основні засоби регулювання відносин у кримінальному співтоваристві. Злодійський закон. Основні поняття і норми злодійського закону. Тюремний закон. Основні поняття і правила тюремного закону. Основні механізми функціонування злодійського і тюремного закону. Санкції до порушників правил кримінального співтовариства.	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів. Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали. Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали. Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали.	5

	Практичне завдання – Написати есе (письмова робота)	Тема есе «Статуси та ролі в кримінальній ієрархії» (обсягом 2-3 сторінки)	Повнота структури та змісту основних елементів аналізу за наявності власного бачення проблеми – 5 балів , Наявність власних думок, але відсутність деяких елементів аналізу – 4-3 бали . Есе поверхово розкриває зміст проблеми – 1-2 бали .	5
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	3	-	-	15
3	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Злодії в законі. Статус злочинця в законі в кримінальній ієрархії. Лідери злочинних угруповань. Жигани. Урки. Роль злодіїв у законі в житті кримінального співтовариства радянського суспільства. Поява злодіїв у законі. Злодії в законі в період Другої світової війни. Злодії в законі 50-60-х роках ХХ століття. Злодії в законі в 70-80-х роках ХХ століття. Протистояння старої і молодої формації злодіїв у законі у пострадянський період. Спільна грошова каса («общак»).	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів . Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали . Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали . Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали .	5
	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Традиції кримінальної субкультури. Прописка в кримінальному співтоваристві. Зміст, функції і сутність прописки. Правила і процедура проведення прописки. Кримінальні приколи. Кримінальний жаргон. Причини виникнення кримінального жаргону. Функція кримінального жаргону. Татуювання носіїв кримінальної субкультури. Значення татуювань. Зв'язок символіки татуювань із	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів . Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали . Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали . Неповна і нелогічна відповідь, що має	5

		традиціями, звичаями і законами кримінальних субкультур.	фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали.	
	Практичне завдання – Написати есе (письмова робота)	Тема есе «Вплив атрибутів кримінальної субкультури на поведінку особи» (обсягом 2-3 сторінки).	Повнота структури та змісту основних елементів аналізу за наявності власного бачення проблеми – 5 балів. Наявність власних думок, але відсутність деяких елементів аналізу – 4-3 бали. Есе поверхово розкриває зміст проблеми – 1-2 бали.	5
Усього за ЗМЗ контр. заходів	3	-	-	15
4	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Кримінальні субкультури Півдня Італії. Передумови формування організованої злочинності на Півдні Італії. Роль лицарських орденів у формуванні кримінальної традиції. Зародження мафії. Специфіка кримінальної субкультури Каморри. Специфіка організації та кримінальної субкультури Ндрангети. Специфіка кримінальної субкультури Сакра Корона Уніта.	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів. Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали. Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали. Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали.	5
	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Кримінальні субкультури в США. Сухий закон (1919 р.) і поширення тіньового бізнесу. Чиказькі гангстери. Альфонс Капоне. Гангстерські війни. Коза ностра. Етнічний фактор у формуванні кримінальних субкультур. Афроамериканські банди Bloods и Crips. Сальвадорські банди MS-13 або Mara Salvatrucha (Мара Сальватруча –	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів. Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали. Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали.	5

		«бригада сальвадорських бродячих мурах») Мексиканські кримінальні субкультури в США. Російський кримінал у США.	Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали.	
	Практичне завдання – Написати есе (письмова робота)	Тема есе «Порівняння кримінальних субкультур пострадянського періоду в Росії та Україні» (обсягом 2-3 сторінки)	Повнота структури та змісту основних елементів аналізу за наявності власного бачення проблеми – 5 балів. Наявність власних думок, але відсутність деяких елементів аналізу – 4-3 бали. Есе поверхово розкриває зміст проблеми – 1-2 бали.	5
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	3	-	-	15
Усього за змістові модулі	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання – відповідь на два питання білета екзамену	Питання підготовки: 1. Компаративний аналіз у науковому дослідженні. 2. Основні підходи в компаративістиці. 3. Роль кримінальних субкультур у соціальній стратифікації суспільства. 4. Зміст поняття «субкультура». 5. Основні концепції та теорії субкультур. 6. Молодіжні субкультури. 7. Типи і рівні субкультур. 8. Неформальні субкультури. 9. Сміслова сфера як основа структури неформальних субкультур. 10. Субкультури як фактор соціального	Кількість питань на які надано повну змістовну відповідь (1 питання –5 балів) – усього 2 питання. 5 балів – відповідь логічна, повна й аргументована 3-4 бали – відповідь логічна й послідовна, але окремі аспекти не розкриті 1-2 бали – відповідь поверхова, студент знає основні поняття	10

	<p>управління.</p> <p>11. Поняття кримінальної субкультури.</p> <p>12. Субкультура як засіб упорядкування кримінальних відносин.</p> <p>13. Структура кримінальної субкультури.</p> <p>14. Стратифікаційно-стигматичні елементи кримінальної субкультури.</p> <p>15. Вплив кримінальної субкультури на формування соціальних відносин.</p> <p>16. Регулювання відносин у кримінальному середовищі.</p> <p>17. Основні поняття і норми злочинського закону.</p> <p>18. Основні поняття і правила тюремного закону.</p> <p>19. Санкції до порушників правил кримінального співтовариства.</p> <p>20. Соціальна ієрархія в кримінальному світі.</p> <p>21. Характеристика становища мастей у кримінальному світі.</p> <p>22. Кримінальна стратифікація – фактор формування поведінки засуджених.</p> <p>23. Статус злочинця в законі в кримінальній ієрархії.</p> <p>24. Поява злочинців у законі та їхнє становище в період Другої світової війни.</p> <p>25. Злочинці в законі 50-60-х роках та в 70-80-х роках ХХ століття.</p> <p>26. Стара і молода формація злочинців у законі у пострадянський період.</p> <p>27. Прописка в кримінальному співтоваристві.</p> <p>28. Кримінальні приколи.</p> <p>29. Кримінальний жаргон.</p> <p>30. Татування носіїв кримінальної субкультури.</p> <p>31. Кличка в</p>		
--	--	--	--

		<p>кримінальному середовищі. 32. Клятва в кримінальній субкультурі та її роль. 33. Прокляття. Змагання в прокляттях. 34. Тюремна лірика. 35. Наркоманія у кримінальній субкультурі 36. Кримінальна субкультура Каморри. 37. Специфіка організації та кримінальної субкультури Ндрангети. 38. Кримінальна субкультура Сакра Корона Уніта. 39. Зародження кримінальних субкультур в США. 40. Коза ностра. 41. Афроамериканські банди Bloods и Crips. 42. Сальвадорські банди MS-13 або Mara Salvatrucha. 43. Мексиканські кримінальні субкультури в США. 44. Російський кримінал у США. 45. Криміналітет на різних етапах історії радянського суспільства. 46. Роль кооперативного руху у формуванні «тіньової» економіки. 47. Організована злочинність і національні конфлікти у пізньому СРСР. 48. Злочинні угруповання в Російській Федерації. 49. Кримінальні субкультури в пострадянській Україні 50. Організована злочинність в регіонах України.</p>		
	<p>Виконання підсумкового тесту в системі Moodle</p>	<p>Тестові завдання за адресою в системі Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=12732</p>	<p>В кожному варіанті десять тестових завдань, за одну правильну відповідь 1 бал. За виконання підсумкового тесту студент може отримати до 10 балів.</p>	<p>10</p>

	<p>Практичне завдання – індивідуальна робота студента, що передбачає розробку програми компаративного аналізу двох або кількох кримінальних субкультур. Розробка має бути до початку екзамену представлена у вигляді презентації обсягом 12-15 файлів. Студент повинен публічно захистити свій проект конкретного соціологічного дослідження перед студентами групи і викладачем.</p> <p>Зміст презентації включає: 1) титульний лист, у якому вказано прізвище та ім'я автора, назву теми дослідження; 2) актуальність обраної проблеми дослідження; 3) мета і завдання дослідження; 4) предмет дослідження; 5) основні методи дослідження; 6) основні ідеї теорій і концепцій, на які спирається дослідження; 7) список джерел, що були використані при підготовці заняття.</p>	<p>Теми для розробки студентами програми соціологічного дослідження:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Компаративний аналіз кримінальних субкультур Каморри і Ндрангети. 2. Компаративний аналіз кримінальних субкультур Коза ностри і Каморри. 3. Компаративний аналіз кримінальних субкультур Коза ностри і Якудзи. 4. Компаративний аналіз кримінальних субкультур афроамериканських банд і Коза ностри. 5. Компаративний аналіз кримінальних субкультур Каморри і сальвадорських банд MS-13. 6. Компаративний аналіз кримінальних субкультур Якудзи і Сакра Корона Уніта. 7. Компаративний аналіз кримінальних субкультур афроамериканських банд і мексиканських банд в США. 8. Компаративний аналіз кримінальних субкультур Коза ностри і російського криміналітету в США. 9. Компаративний аналіз кримінальних субкультур організованої злочинності в Росії та Китаї. 10. Компаративний аналіз кримінальних субкультур організованої злочинності в Україні та Італії. <p>Обсяг роботи – не менше 12 сторінок.</p>	<p>Критеріями оцінювання є наявність визначених складових у розробленій програмі соціологічного дослідження:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) титульний лист, у якому вказано прізвище та ім'я автора, назву теми дослідження; 2) актуальність обраної проблеми дослідження; 3) мета і завдання дослідження; 4) предмет дослідження; 5) основні методи дослідження; 6) основні ідеї теорій і концепцій, на які спирається дослідження; 7) розробка заняття ґрунтується на сучасній літературі – 18-20 балів <p>Повна або часткова відсутність одного з названих критеріїв – 15-17 балів.</p> <p>Повна або часткова відсутність двох із названих критеріїв – 12-14 балів.</p> <p>Повна або часткова відсутність трьох із названих критеріїв – 9-11 балів.</p> <p>Повна або часткова відсутність чотирьох із названих критеріїв – 5-8 балів.</p> <p>Повна або часткова відсутність п'ятьох із названих критеріїв – 1-4 бали.</p>	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Александров Ю. К. Очерки криминальной субкультуры. Москва : Права человека, 2001. 152 с.
2. Гула Л. Кримінальна субкультура як детермінант злочинності в установах виконання покарання. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки.* Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. № 884. С. 223–229.
3. Рущенко И.П. Изучение криминальной субкультуры: методологические проблемы. *Кримінальна субкультура як фактор злочинності: Криминологічні дослідження.* Вип.2. Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2008. С. 9-15.
4. Соболев В. О., Ярмиш О. Н. Организовані злочинні групи як об'єкт соціологічного аналізу. *Український соціум.* 2002. № 1. С. 33-40.
5. Чаплик М. М. Злочинний жаргон як феномен кримінальної субкультури. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи».* Харків. 2013. № 1045. С. 164-168.

Додаткова:

1. Божок О.І. Феномен субкультури в багатогранності буття культури. *Вісник НТТУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка.* 2009. Випуск 2. С. 17-20.
2. Дрьомін В. М. Злочинність як соціальна практика : інституціональна теорія криміналізації суспільства : монографія. Одеса : Юридична література, 2009. 616 с.
3. Золотарева Ю.И. Маргинализация общества как фактор его криминализации. *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства* : зб. наук. пр. Харків, 2004. С. 307–309.
4. Козаченко А.В., Клёван Н.В. Феномен транснациональной преступности : научно-практическое пособие. Николаев : ООО «Фирма «Илион», 2009. 408 с.
5. Конева С.В. Компаративный метод на разных этапах своего развития. *Вестник ТГУ: Педагогические науки.* 2013. №4. С. 30–35. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/komparativnyy-metod-na-raznyh-etapah-svoego-razvitiya>
6. Криминальная психология. Хрестоматия : пособие / сост.: И. А. Фурманов, И. Е. Метлицкий. Минск : БГУ, 2018. 270 с.
7. Мальцев О. Вечный двигатель. Одесса: ЧП «Издательский дом «Патриот», 2021. 155 с.
8. Мальцев О. Методическое пособие по исследованию субкультуры «Нарисуйте субкультуру». Одесса : ЧП Издательский дом Патриот, 2021. 130 с.
9. Маякова А.С. Специальные преступные объединения : монографія. Москва : Рио Российской таможенной академии, 2017. 184 с.
10. Мужанова Н. В. Психологічні особливості розвитку смислової сфери представників неформальних субкультур. Дис. ... канд. психол. наук (доктора філософії) за спеціальністю 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». Державний заклад «Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова», Київ, 2021. 211 с.
11. Олейник А. Н. Тюремная субкультура в России: от повседневной жизни до государственной власти. Москва : ИНФРА-М, 2001. 418 с.
12. Павелків В. Р. Психогенеза агресивної та деструктивної поведінки у підліткових субкультурах. Дис. ... докт. психол. наук за спеціальністю 19.00.07 педагогічна та вікова психологія, 05 соціальні та поведінкові науки (053 психологія). Рівне, 2019. 475 с.
13. Рахманов О.А. Соціальна стратифікація і класова структура суспільства: навчально-методичний комплекс. К.: КНЕУ, 2011. 21 с.
14. Рущенко І.П. Від «кримінальної революції» до «кримінального суспільства». *Соціологія: теорія, методи, маркетинг.* 2014. №2. С. 3-22.

15. Рущенко І. П. Соціологія злочинності : монографія. Харків: Вид-во Націон. ун-ту внутр. справ, 2001. 370 с.
16. Скворец В.А. Роль субкультур в процессах латентного социального управления. *Scientific Journal «Newsletter on the results of scholarly work in sociology, criminology, philosophy and political science»*. Вестник «Результаты работы ученых: социология, криминология, философия и политология». Ежеквартальный немецкий научный / научно-популярный журнал. 2021. Т. 2. Выпуск № 6: Субкультуры. С. 14-19.
17. Тишкин Д. Н. Организованная преступность в России в контексте национальной безопасности : монографія / под ред. П.С. Самыгина. Москва : РУСАЙНС, 2016. 126 с.
18. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. *Социс*. 1992. № 7. С. 126–134.
19. Фурман А. Субкультура. *Психологія і суспільство*. 2011. № 3. С. 187-192.
20. Хохряков Г.Ф. Организованная преступность в России: 60-е - первая половина 90-х годов. *Общественные науки и современность*. 2000. № 6. С. 62-74.
21. Чаплик М. Руйнування «кримінального суспільства» як запорука єдності України. *Український соціологічний журнал*. 2014. № 1-2. С. 117-122.
22. Черников П. Компаративний аналіз основаній соціально-філософського прогнозування. *Власть*. 2010. № 2. С. 72-75.

Інформаційні джерела:

1. Волков В. В. Мафия в зеркале социологии. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mafiya-v-zerkale-sotsiologi/viewer>
2. Волков В. В. Мафия в США. Мафия в зеркале социологии. С. 62-67. URL: https://eupress.ru/uploads/files/S-201_pages.pdf
3. Иванов Р. Мафия в США. URL: <https://coollib.com/b/222262-robert-fedorovich-ivanov-mafiya-v-ssha>
4. Каморра: история самого беспредельного в мире синдиката. URL: <https://www.ridus.ru/news/278835>
5. Куракин М. Итальянские власти начали очередной этап борьбы с преступным кланом ндрангета. URL: <https://lenta.ru/articles/2017/07/14/mafianonmorta2/>
6. Лунеев В. Преступность в России: тенденции, эффективность борьбы, прогноз. URL: http://www.igpran.ru/public/publiconsite/luneev_prestupnost_in_russia.pdf
7. Макаренко Н. К. Професійна злочинність в Україні в роки незалежності. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2 (107). С. 172-183. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/7468/1/17.pdf>
8. Москаленко Л.Б. Молодежная субкультура и современность. С. 31-35. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/54574/07Moskalenko.pdf?sequence=1>
9. Неаполитанская мафия и ее социальный подтекст. URL: <https://commons.com.ua/ru/neapolitanskaya-mafiya/>
10. Савин В. С., Осадчая Н. Г. Организованная преступность: история и современность. С. 30-33. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/organizovannaya-prestupnost-istoriya-i-sovremennost/viewer>
11. Скворец В.А. Формирование субкультур как технология латентного социального управления. *Granite of Science. Scientific and popular journal*. Латвия: Рига. 2021. №7. *Гранит науки. Еженедельное издание об украинской и мировой науке*. 2021. № 7. «Субкультуры завоевали весь мир». С. 90-95. URL: <https://un-sci.com/wp-content/uploads/2021/08/granit-7-szhatyj.pdf>
12. Степанова О.А. Молодіжне угруповання скінхедів: соціальний портрет субкультури. С. 379-385. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/3816-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-6588-1-10-20190508.pdf>